Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	23 juni 2021
Portefeuille(s)	Economische Zaken, Deelnemingen, Wonen, Openbare ruimte, Verkeer, Vervoer en Luchtkwaliteit, Grondzaken en Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Victor Everhardt, Laurens Ivens, Egbert de Vries en Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte & Duurzaamheid, Economische Zaken en Grond en Ontwikkeling [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Afkondiging congestie op elektriciteitsnetwerk Amsterdam door Liander

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze brief informeert het college u over de afkondiging van Liander van congestie op het elektriciteitsnetwerk en wat dit betekent voor Amsterdam.

Inleiding

In de gebieden Buiksloterham/Overhoeks en het oostelijk deel van het Havengebied wordt door Liander congestie afgekondigd. Dit betekent dat er geen ruimte meer beschikbaar is op het elektriciteitsnet voor nieuwe ontwikkelingen met een grootverbruik aansluiting. Liander kondigt nu congestie af om de betrouwbaarheid van het netwerk voor hun bestaande klanten te kunnen blijven garanderen en om de woningbouw doorgang te kunnen laten vinden. Het probleem wordt veroorzaakt door dat de vraag naar elektriciteit in de betreffende twee gebieden de afgelopen periode sneller is gegroeid dan Liander in hun planvorming had voorzien. Dit wordt veroorzaakt door economische groei, woningbouw en de energietransitie. Liander is op dit moment samen met de gemeente en Port of Amsterdam op zoek naar het versneld uitbreiden en verzwaren van het lokale elektriciteitsnetwerk en naar andere, meer innovatieve, oplossingen zoals het meer in balans brengen van vraag en aanbod.

De afkondiging van Liander raakt mogelijk de economische ontwikkeling van de stad en de energietransitie en is niet alleen een probleem dat in Amsterdam speelt maar in meerdere gebieden in Nederland. Daarmee is het een problematiek die op nationaal niveau aandacht vraagt en waarin het Rijk een belangrijke sleutelrol kan vervullen. We doen dan ook een nadrukkelijk beroep op het kabinet om:

- de juiste financiële condities voor een tijdige uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk in een hoogstedelijke context;
- wet en regelgeving waarbij eerder en meer mogelijkheden ontstaan voor het in balans brengen van vraag en aanbod;
- om samen met ons en andere maatschappelijke te zorgen voor tijdig beschikbaar krijgen van voldoende technisch personeel;

- mogelijkheden te onderzoeken waarmee meer regie kan worden gevoerd op ontwikkelingen, om te voorkomen dat niet één ontwikkeling beslag legt op de capaciteit van een heel gebied

Dit om ervoor te zorgen dat netbeheerders en gemeenten optimaal uitvoering kunnen geven aan opgaven van nationaal belang zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave en de uitvoering van het klimaatakkoord. Ook vragen we bedrijven om maatregelen te nemen om hun elektriciteitsvraag te beperken en sneller en meer energie te besparen om zo bij te dragen in een goede verdeling van de beschikbare elektriciteit.

In deze brief worden (op basis van de informatie waarover we nu beschikken) kort de problematiek en mogelijke oplossingsrichtingen geschetst, ook wordt de samenwerking met Liander toegelicht en omschreven hoe het vervolg eruit ziet.

Schets problematiek

Liander is één van de regionale netbeheerders in Nederland en beheert het elektriciteitsnetwerk in onder andere Amsterdam. Zij hebben vanuit hun wettelijke taak de verantwoordelijkheid om te zorgen voor een betrouwbaar elektriciteitsnetwerk en nieuwe ontwikkelingen daarin tijdig te voorzien van voldoende stroom. Begin juni heeft Liander ons concreet geïnformeerd voor twee gebieden in Amsterdam congestie te gaan afkondigen: Voor Buiksloterham/Overhoeks wordt direct congestie afgekondigd, voor het oostelijk deel van het Havengebied wordt een vooraankondiging van congestie gedaan. Zie ook de brief van Liander van 17 juni 2021 in bijlage 1, hierin is ook de begrenzing van de gebieden opgenomen.

Wanneer congestie wordt afgekondigd dan betekent dit dat er geen ruimte meer beschikbaar is op het elektriciteitsnet voor nieuwe ontwikkelingen met een grootverbruik aansluiting. Dit gaat dan om ontwikkelingen zoals datacenters, bedrijven, kantoren, scholen, horeca, supermarkten, etc. Dit geldt ook voor bestaande klanten die hun contract willen uitbreiden. Nieuwe ontwikkelingen die reeds zijn aangevraagd en zijn toegezegd door Liander en aansluitingen voor kleinverbruik zoals woningen en kleine winkels en kantoren, kunnen nog wel worden voorzien van stroom. Tot er een oplossing is gevonden, worden nieuwe (of uitbreidingen van bestaande) grootverbruikers in de twee gebieden niet meer aangesloten op het elektriciteitsnet.

Het probleem wordt veroorzaakt door dat de vraag naar elektriciteit in de betreffende twee gebieden de afgelopen periode sneller is gegroeid dan Liander in hun planvorming had voorzien. De capaciteit van onderstations en kabels in de twee gebieden is op dit moment niet toereikend. Liander is dan wettelijk verplicht om onderzoek te doen naar mogelijkheden om te sturen in vraag en aanbod van elektriciteit en zo meer vermogen beschikbaar te kunnen stellen. Dit wordt congestiemanagement genoemd. Indien dit onderzoek geen oplossingen oplevert dan is Liander vervolgens verplicht congestie af te kondigen. In andere delen van Nederland wordt de congestieproblematiek voornamelijk veroorzaakt door grote zonnevelden en windmolens. Daar is in Amsterdam geen sprake van.

Oplossingsrichtingen
Naast dat we als gemeente de aankomende periode beter zicht willen krijgen op de exacte impact wordt er bij Liander ook aangedrongen om haast te maken met oplossingen voor de korte termijn. Liander richt per gebied een caseteam in die onderzoekt welke oplossingen per gebied kunnen worden ingezet. Verschillende gemeentelijke organisatieonderdelen participeren in deze caseteams. Er zijn diverse oplossingsrichtingen denkbaar zoals:

- Versneld uitvoeren van planvorming en realisatie van uitbreiden en verzwaring van het lokale netwerk.
- Tijdelijke maatregelen zoals tijdelijke transformatoren.
- Congestiemanagement (vraag en aanbod in balans brengen onder andere door afspraken te maken met klanten die momenteel (nog) niet alle capaciteit van hun contract gebruiken).
- Eventuele andere onconventionele oplossingen die onder andere kunnen voortkomen uit de marktconsultatie die onlangs is afgerond.

Impact op ontwikkelingen
De geplande woningbouw in Buiksloterham/Overhoeks (en grootverbruik ten behoeve daarvan) kan door gaan en er zijn in dit gebied bij Liander tot nu toe geen nieuwe grootverbruik aansluitingen bekend waarvoor de afkondiging een probleem is. Volgens de huidige planning is de benodigde verzwaring van de kabels begin 2023 gereed. Liander zoekt momenteel naar mogelijkheden om te versnellen. Wanneer het netwerk is uitgebreid is er weer ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Voor het oostelijk deel van het Havengebied is in korte tijd het aantal nieuwe aanvragen van grootverbruik klanten zo snel en substantieel gegroeid dat het onderstation Westhaven hier niet in kan voorzien. Dit betekent dat een aantal nieuwe (en uitbreidingen van bestaande) grootverbruikers niet kan worden aangesloten op het elektriciteitsnet. Bij Liander is op dit moment één specifieke klant bekend die hierdoor wordt geraakt en mogelijk heeft de afkondiging ook consequenties voor een aantal andere ontwikkelingen in dit gebied. Nieuwe kleinverbruik aansluitingen worden nog wel van elektriciteit voorzien. Hiervoor reserveert Liander vermogen. De exacte duiding wordt door Liander nog in beeld gebracht onder andere samen met het Havenbedrijf Amsterdam en de gemeente. Liander voert nu in dit gebied congestiemanagement onderzoek uit naar de mogelijkheden om meer vermogen beschikbaar te maken. Dit onderzoek is in september van dit jaar gereed. Afhankelijk van de uitkomsten worden de oplossingen toegepast en is er weer ruimte voor nieuwe ontwikkelingen of wordt congestie afgekondigd. Tegelijk is Liander bezig om het onderstation uit te breiden. De uitbreiding staat volgens de huidige planning gepland voor 2025.

Naast de nu afgekondigde congestie voor deze twee specifieke gebieden wordt ook voor de rest van de stad de urgentie duidelijker. Liander heeft ons geïnformeerd dat ook in andere gebieden in Amsterdam de situatie zorgelijk is en dat ze exacter in beeld brengt waar er risico's bestaan. Met name de ontwikkelingen die gevoed moeten worden door onderstation Hemweg gaan op dit moment snel. Dit een onderstation voedt een groot deel (het westen) van de stad. Om in de groeiende elektriciteitsvraag in dit gebied te kunnen blijven voorzien moet dit onderstation worden uitgebreid. Liander is hiervoor afhankelijk van de landelijke netbeheerder TenneT. De gemeente gaat hierover samen met Liander en TenneT in gesprek om deze afhankelijkheden inzichtelijk te maken en te bepalen hoe ook op dit vlak versneld kan worden.

Samenwerking Liander en gemeente
Naast oplossingen voor de korte termijn wordt ook in beeld gebracht welke oplossingen op de middellange en lange termijn nodig zijn om te kunnen blijven voorzien in de groeiende vraag naar elektriciteit als gevolg van de economische groei, woningbouwontwikkeling en de verduurzaming van de stad. Hiervoor werken Liander en de gemeente vanaf het vierde kwartaal van 2019 binnen het programma Elektriciteit Voorziening Amsterdam (EVA) intensief samen aan het toekomstbestendig maken van de elektriciteitsinfrastructuur. Binnen dit programma is Liander verantwoordelijk voor de uitvoering van haar taken als netbeheerder en ondersteunt de gemeente bijvoorbeeld bij het scherp krijgen van de opgave, zoeken naar geschikte locaties, kwalitatieve inpassing of waar mogelijk de benodigde versnelling in vergunningprocedures en planvorming.

Wij waren verrast door de mededeling van Liander. Liander heeft de gemeente 2 juni ambtelijk geïnformeerd dat zij congestie op het elektriciteitsnet moeten gaan afkondigen. Op 15 juni heeft hierover een gesprek plaatsgevonden tussen wethouders Marieke van Doorninck en Victor Everhardt en Daan Schut (CTO, Alliander). Met de themastudie Elektriciteit Amsterdam 2.0 (februari 2021) is aangetoond dat het huidige elektriciteitsnetwerk versterkt moet worden om het toekomstbestendig te maken. Er zijn bijvoorbeeld meer onderstations en elektriciteitskasten nodig en elektriciteitskabels moeten worden verzwaard. De Raad is hierover op 19 mei 2021 geïnformeerd. Tijdens de gesprekken met Liander werd de urgentie voor de korte termijn duidelijk. Liander heeft laten weten dat ook zij verrast waren door de snelheid van de ontwikkelingen en dat zij in toekomstige situaties de gemeente hier eerder in zal betrekken. Momenteel wordt door Liander en gemeente de organisatie van de samenwerking voor de korte en middellange termijn geoptimaliseerd.

Hoe nu verder?
Zoals eerder in deze brief vermeld zijn we met Liander in gesprek en benadrukken hierin de urgentie om op korte termijn met een oplossing te komen zodat de economische ontwikkeling van de stad, het bouwen van woningen en de energietransitie in het gewenste tempo kan doorgaan. Vanuit de gemeente ondersteunen we bij het in beeld krijgen van de exacte impact en de uitwerking van de oplossingsrichtingen. Daarnaast doen we samen met Liander een nadrukkelijk beroep op het Rijk om ons te helpen met de juiste wettelijke en financiële kaders om deze opgave het hoofd te bieden. Over de voortgang hiervan informeren wij u zo spoedig mogelijk. Op verzoek kan een technische sessie worden georganiseerd om meer duiding te geven bij de situatie, de impact daarvan en oplossingsrichtingen.

Ik hoop u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Bijlagen

1. Brief Liander over congestie Amsterdam (17 juni 2021)
2. Gebiedsgrenzen

Bijlage 2: Gebiedsgrenzen

Buiksloterham/Overhoeks

Oostelijk deel Havengebied

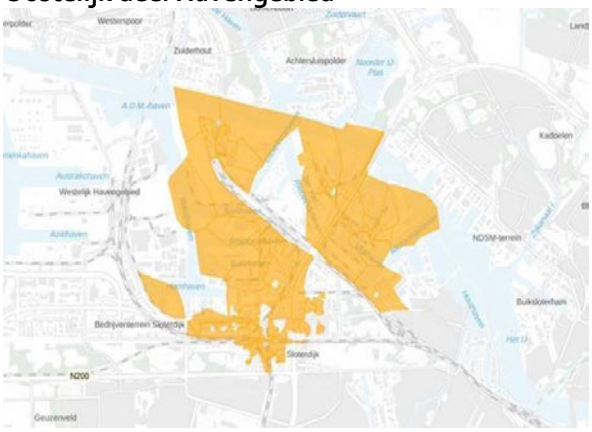

Verzorgingsgebied onderstation Hemweg

